

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Commissie Binnenlandse Zaken
Postbus 20018, 2500 AE Den Haag

www.raadopenbaarbestuur.nl

Contactpersoon

drs. M.M.S. (Michael) Mekel

T 06-1179 4392

michael.mekel

@raadopenbaarbestuur.nl

Kenmerk

2018-0000141678

Uw kenmerk

2018Z03248 / 2018D06467

Datum 1 maart 2018
Betreft Gespreksnotitie t.b.v. Rondetafelgesprek 8 maart 2018 over
positie van gemeenteraadsleden

Geachte leden van de Commissie Binnenlandse Zaken uit de Tweede Kamer,

Met genoegen biedt de Raad voor het Openbaar Bestuur u zijn gespreksnotitie aan ten behoeve van het rondetafelgesprek op 8 maart 2018 over de positie van gemeenteraadsleden, werkdruk en ondersteuning.

Algemeen

De Raad adviseert regering en parlement over het functioneren van onze democratie en het openbaar bestuur. In toenemende mate adviseert de Raad over het decentrale bestuur. Zo gek is dat niet: gemeenten gaan over thuiszorg en maatschappelijke ondersteuning, over luchtkwaliteit en milieu, over sociale uitkeringen en participatie, over economische ontwikkelingen en werkgelegenheid, over sociale veiligheid en leefbaarheid, over cultuur en educatie, maar ook over de opvang en integratie van vluchtelingen. Kortom: het belang van de gemeente is evident.

De rode draad van de adviezen van de Raad de afgelopen jaren is dat politiek en bestuur de verbinding moeten leggen tussen de horizontale leefwereld van mensen en de verticale systeemwereld van de overheid. Steeds benadrukt de Raad het belang van de kwaliteit van het openbaar bestuur en de democratie. Daar hapert de gebrekkige representativiteit en responsiviteit. Of algemener: een haperende verbinding tussen het openbaar bestuur/de politiek aan de ene kant, en de samenleving anderzijds. Niet in de laatste plaats doordat de (traditionele) politieke partijen als essentiële schakel aan betekenis hebben ingeboet. En, zo benadrukt de Raad ook, bij de kwaliteit van de democratie en het openbaar bestuur gaat het uiteindelijk om de kwaliteit van individuele ambtsdragers, de bemensers van onze democratische instituties.

Wisselwerking (december 2015)

In zijn advies *Wisselwerking* gaat de Raad in op de democratische legitimiteit van regionale samenwerking. Veel gemeenteraadsleden hebben het gevoel de greep te verliezen op de taken die samen met andere gemeenten worden uitgeoefend. Ze missen vaak het overzicht van wat er op dat bovengemeentelijk niveau gebeurt. En veelal is er niet genoeg inhoudelijke betrokkenheid van gemeenteraadsleden bij het werk van het regionale samenwerkingsverband. Als steeds meer taken bovengemeentelijk worden georganiseerd en de vertegenwoordigende democratie blijft beperkt tot het gemeentelijk grondvlak, ontstaat vroeger of later een democratisch tekort. De gevolgen kunnen beheersbaar blijven als actief wordt ingezet op de wisselwerking tussen de gemeenteraden en de instellingen voor bovengemeentelijke samenwerking.

Datum

1 maart 2018

Kenmerk

2018-0000141678

15,9 uur (april 2016)

Met zijn advies *15,9 uur* richtte de Raad zich specifiek tot gemeenteraden en gemeenteraadsleden. Zij staan voor een aantal praktische vraagstukken: bestuur en democratie krijgen steeds meer lokaal en in de regio gestalte en Haagse beslissingen moeten vooral in de decentrale bestuurspraktijk worden gerealiseerd. Burgers laten zich ook horen en laten steeds vaker zien dat democratie bij hen begint. Veel maatschappelijke initiatieven vragen van de gekozen volksvertegenwoordigers een nieuwe plaatsbepaling. Bovendien verandert de rol van de lokale media; sociale media creëren hun eigen werkelijkheid. Tegen de achtergrond van deze forse veranderingen dringt zich een eenduidige conclusie op: wie uitgaat van een gemeenteraadslidmaatschap als parttimefunctie moet binnen de beschikbare tijd scherpe keuzes maken.

De Raad pleit in dit advies voor een andere rolinvulling en tijdsbesteding van het raadswerk. Versterking van de contacten met de samenleving moet centraal staan. Dus: wees meer volksvertegenwoordiger, besteed meer tijd en aandacht voor gesprekken en contacten met de lokale samenleving als basis voor het functioneren in de gemeenteraad. En maak afspraken over samenwerking tussen en binnen fracties. Want door goede afspraken te maken kunnen de beraadslaging en besluitvorming in de gemeenteraad effectiever plaatsvinden, waardoor meer ruimte ontstaat voor interactie met burgers.

Gemeenteraadsleden hoeven dus niet méér tijd te krijgen, maar kunnen hun tijdsbesteding aan het gemeenteraadswerk anders indelen. Waardoor ongeveer 50% van de tijd aan besluitvorming en beraadslaging kan worden besteed, en 50% van de beschikbare tijd aan interactie met de lokale samenleving. Daarbij helpt het als overmatige politisering wordt voorkomen. Immers, juist de lokale democratie wordt traditioneel gekenmerkt door een focus op pragmatische oplossingen. Mensen zien meningsverschillen liever opgelost. Daarvoor is nodig dat wordt gezorgd voor de democratische kwaliteit van besluitvormingsprocessen omdat het proces net zo belangrijk is als de inhoud van de besluitvorming. Door burgers waar mogelijk bij de besluitvorming te betrekken, tegelijk oog te houden op democratische en rechtstatelijke waarborgen en telkens opnieuw duidelijkheid te verschaffen over ieders rol kan het draagvlak voor de besluiten worden vergroot. Gemeenten en de Minister van BZK zouden de randvoorwaarden waarbinnen gemeenteraadsleden hun werk doen moeten verbeteren. Bijvoorbeeld door met gerichte maatregelen griffiers te ondersteunen.

Voor de publieke zaak (maart 2018, nog te verschijnen)

In zijn nog uit te brengen advies *Voor de publieke zaak* gaat de Raad – op verzoek van de minister van BZK - in op het vergroten van de aantrekkelijkheid van volksvertegenwoordigende functies in het decentrale bestuur en de balans tussen tijdsbesteding, werkdruk, verantwoordelijkheid en de beloning van decentrale volksvertegenwoordigers. De Raad benadrukt opnieuw de waarde van lekenbestuur. Lokale en regionale democratie verwerft legitimiteit door politici die goed zijn aangesloten op wat er in de maatschappij leeft. Bij lekenbestuur horen afspraken over goede rolneming: volksvertegenwoordiging, kaderstelling, controle. En afspraken over goede ondersteuning: griffie, rekenkamer en facilitering door het dagelijks bestuur.

Het accent van het werk van gemeenteraden, provinciale staten en algemeen besturen van waterschappen mag volgens de Raad meer liggen bij volksvertegenwoordigende activiteiten in plaats van dat bijna tweederde van de beschikbare tijd opgaat aan bestuurlijke activiteiten. Voortgaan met de huidige intensieve invulling van het ambt draagt het risico met zich dat het voor steeds

Datum

1 maart 2018

Kenmerk

2018-0000141678

minder mensen mogelijk is om volksvertegenwoordiger te worden. Als de inzet van decentrale volksvertegenwoordigers niet of slechts heel moeilijk te combineren is met werk, zorgtaken en de privésituatie, dan staat dat op gespannen voet met het principe dat het ambt voor iedereen toegankelijk moet zijn. Dus benadrukt de Raad dat het ambt van decentrale volksvertegenwoordiger een nevenfunctie is en dat ook moet blijven.

De Raad zal in zijn advies aanbevelingen doen over de tijdsbesteding passend bij de aard en omvang van een nevenfunctie, over het investeren in een goede toerusting (griffie, rekenkamer, scholing), over verbetering van secundaire arbeidsvoorwaarden, over de vergoeding van gemeenteraadsleden en over het werven van geïnteresseerden voor het ambt van decentrale volksvertegenwoordiger.

Tot slot

De Raad vindt het een goede zaak dat de Tweede Kamer het rondetafelgesprek organiseert. Wij zien dat duizenden decentrale volksvertegenwoordigers zich dag in dag uit met hart en ziel inzetten voor hun gemeente, provincie en waterschap. Zij verdienen een goede ondersteuning zodat na hen ook weer anderen bereid zijn zich voor de publieke zaak in te zetten.

Tijdens het rondetafelgesprek zullen onze vice-voorzitter dr. Milo Schoenmaker, tevens burgemeester van Gouda, en senior-adviseur drs. Michael Mekel de ROB vertegenwoordigen. We wensen u een informatieve bijeenkomst en veel wijsheid toe.

Hoogachtend,



drs. Han Polman
Voorzitter Raad voor het Openbaar Bestuur



drs. Rien Fraanje
Secretaris-directeur